

SECTION 21.

RELIGIOUS STUDIES AND THEOLOGY

DOI 10.36074/logos-14.02.2025.058

ДУХОВНА ДИНАМІКА ХРИСТІЯНСЬКОЇ ТЕОЛОГІЇ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Мартишин Д.С.¹

---

1. доктор наук з державного управління,
кандидат наук з богослов'я, доцент,
завідувач кафедри теології та християнської комунікації
Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ, УКРАЇНА

Християнська теологія — це не лише частина духовно-релігійного і містичного досвіду, а й розгорнута система інтелектуальних переконань, теоретичний концепт пізнання і розуміння світу. Християнська доктрина (вчення) є синтезом філософії, історії, логіки, біблійного одкровення, молитовного досвіду подвижників віри та благочестя, культурології та релігієзнавства. І, звичайно, всі ці доктрини (соціальне вчення церкви, апологетика) відносні, вони проходять свій шлях еволюції, розвитку та інтеграції до багатогранних процесів людського буття. Умовно зазначимо, що «еволюція християнської віри», «становлення та розвиток доктрини» християнства з часом прямо приходять до необхідності трансформації теологічних пояснень і тлумачень багатьох попередніх фундаментальних і найважливіших понять у догматиці, історії, канонічному праві і навіть у релігійній етиці [4-5].

Тому можна говорити про розвиток християнської теології у контексті актуальних викликів часу. Інтелектуальне осмислення теорії та практики церковного життя еволюційне за своєю суттю. Наприклад, багато наукових поглядів і політологічні уявлення дослідників змінюються у процесі життя та наукової діяльності. Класичний приклад у політологічній думці: молода людина еволюціонує від лібералізму та революційних ідей до цінностей консерватизму та традиціоналізму. Вчений, дослідник, який постійно не розвивається, деградує та втрачає аналітичні здібності. Такий підхід має пряме відношення і до процесів християнської теології. Занурення християнського дослідника у наукову проблематику будь-якої сфери гуманітарного знання переконує його в еволюції християнської богословської думки. Християнська теологія динамічна за своєю сутністю і природою [2, с. 5].

Теологічна концепція взаємодії світської і церковної науки, зокрема діалог соціального вчення церкви з державним управлінням, та певна ідеалізована перспектива розвитку християнської комунікації у дискурсі сучасної політології є вельми актуальним напрямом сучасної науки. Церква, спираючись на ідею комунікативної раціональності християнської теології, наголошує на важливості відкритості християнської громади до проблем і викликів процесів глобалізації. На нашу думку, раціональна дискусія церковних і світських спеціалістів, церковних лідерів і державних керівників, віруючих християн різних конфесій, політиків, представників громадянського суспільства є фундаментальною основою демократичного розвитку України.

Механізми державного і публічного управління є певним простором, де віруючі християни можуть вільно та без перешкод обговорювати суспільно значущі питання церковного буття та багатогранні й суперечливі проблеми глобального світу [3, с. 303-304]. Християнська соціальна думка (соціальна доктрина церкви, політична і публічна теологія) в його науковій концепції постає відкритим простором для діалогу держави, церкви і громадянського суспільства. Жодні політичні, культурно-історичні, національні й економічні проблеми чи драматичні події української історії не можуть повністю нівелювати значущість релігійних цінностей і потенціал християнської соціальної думки у процесах гуманізму і розвитку релігійно-філософської парадигми осмислення буття.

У колі критиків, скептиків і атеїстів теологія, як наука, нерідко оцінюється як надто ідеалістична концепція, або навіть як вигадка і релігійна фантазія — така, що недостатньо враховує методологію сучасної науки. Однак, на нашу думку, сила християнської теології полягає саме в прагненні об'єктивно розглянути історію, культуру, духовні цінності, інтереси, мотивацію людини і вічні релігійні питання буття людства.

Християнська теологія в контексті проблематики державного управління акцентує увагу дослідників на тому, що навіть люті і ревні атеїсти, які не визнають право богослов'я (теології) вважатися наукою, все одно, як і раніше, мислять у категоріях, сформованих історією та теорією християнства. Християнська церква в Європі та США сформулювала багато понять політології, філософії, економіки, права та соціології [1]. Релігія в усі часи формувала культурний та суспільно-політичний простір людини. І сьогодні релігія нікуди не зникла, просто її намагаються не помічати та витісняють концептами політичної ідеології, масової культури, інформаційних технологій та пропаганди.

Важко вивчати питання цінностей, культури, мотивації та сенсу поза релігійним контекстом. І християнська теологія є важливим елементом

SECTION 21.

RELIGIOUS STUDIES AND THEOLOGY

історико-культурної картини людства і постійно мінливої політичної парадигми світу. У теології переплелася безліч суперечливих, складних, драматичних, часом трагічних процесів, пов'язаних, у тому числі, з політикою та державним управлінням, із внутрішньою трансформацією, боротьбою, діалектикою та політологією. Невипадково саме сьогодні багато дослідників відносять богослов'я та релігієзнавство до філософських і політичних наук [1-3]. Релігія властива людській природі, і простір теології ніколи не зникає в історії, в теологічній картині світу просто відбуваються певні процеси трансформації та видозміни. Інтегральний підхід сучасної науки, її міждисциплінарні зв'язки допомагають брати теоретичні концепції з однієї галузі науки та застосовувати до іншої. Іноді це важливо щодо християнської теології. Наприклад, розглядати її не лише через оптику філософії, християнської містики, а й через оптику теорії інновацій державного управління та політології. Невипадково основні, найцікавіші прозріння, знахідки і відкриття науковців в історії людства відбуваються на межі віри і розуму, духовного і матеріального. В науці важко провести межу між іманентним і трансцендентним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Богданенко А. І. Релігієзнавство і християнська теологія як сфера гуманітарного знання / А. І. Богданенко, Д. С. Мартишин. Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. 72 с.
- [2] Богданенко А. І. Християнська теологія як теоретична форма релігійного світогляду в державному управлінні / за ред. Д. С. Мартишина. Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. 80 с.
- [3] Мартишин Д. С. Соціальна доктрина православної церкви в державотворчих процесах України: теоретико-методологічні засади: монографія. Київ: Видавничий дім «Персонал», 2019. 514 с.
- [4] Мартишин Д. С., Богданенко А. І. Соціальна присутність християн у сучасному світі. Київ: Видавництво Ліра-К, 2023. 72 с.
- [5] Мартишин Д. С. Есхатологічне мислення / Д. С. Мартишин, А. І. Богданенко. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 54 с.